

JOWI
SCHMITZ

Schat onder de stad



LEOPOLD / AMSTERDAM

Voor Peter en Helbertijn

Dit is een fictief verhaal, geïnspireerd door historische feiten.



Eerste druk 2013

© 2013 tekst: Jowi Schmitz

Omslagontwerp: Caren Limpens

Omslagfoto: Getty Images

Landkaart © Stadsarchief Amsterdam

Uitgeverij Leopold, Amsterdam / www.leopold.nl

ISBN 978 90 258 6417 0 / NUR 283/284



Uitgeverij Leopold drukt haar boeken op papier met het fsc®-keurmerk. Zo helpen we waardevolle oerbossen te behouden.

Schatgraver in tijdnood

Van onze verslaggever

‘Zelden zoveel haast gehad!’

Op dit moment zoekt archeoloog Hans Nienhuis (58) zes meter onder de grond naar aanwijzingen die moeten leiden naar de Schat van de Suikerkoning, een achttiende-eeuwse schat, verstoppt door een rijke suikerbakker. Nienhuis zelf kwam de schat op het spoor, waarna de gemeente Amsterdam hem toegang tot de graafwerkzaamheden voor de metrolijn bij het Rokin verschaftte. Met één keiharde voorwaarde: de zoektocht van Nienhuis mocht de bouw van de metro niet hinderen.

Al twee weken is de archeoloog dag en nacht in de weer.

In een oude kademuur vond hij een halve steen met een halve spreuk. Nu zoekt hij nog naar de andere helft. Beide stenen samen vormen de sleutel tot de schat, beweert Nienhuis.

‘De tweede steenhelft maakt de spreuk compleet en onthult de locatie van de schat,’ vertelt hij. ‘Als mijn berekeningen kloppen, ligt de steen hier vlakbij.’

Maar de klok tikt: nog twee dagen en het graven van de metrolijn gaat verder, dieper de grond in, weg van de plek van de steen. Nog twee dagen en de kans op het vinden van de schat van suikerbakker Christoffel de Beuker zal voor altijd voorbij zijn.

‘Ik ben thuis!’ gilde Daan Nienhuis. Ze trok de zware voordeur achter zich dicht. In haar buik een blij, opgetogen gevoel: ze had een 9 voor haar werkstuk over de Suikerkoning gehaald!

‘Ik ben thui-huis!’ gilde ze nog eens. Ze toetste de code in om het alarm van de voordeur uit te zetten en wreef over haar arm. Kippenvel. Alweer. Ze had er al een paar weken last van. Het kwam niet door de muffe geur in huis, die was normaal. Het was iets anders. Een voorgevoel? Als ze dat hardop tegen haar vader zou zeggen, zou hij in lachen uitbarsten. Daan wreef over haar armen en liep de krakende brede treden omhoog. ‘Hallo-hoo,’ riep ze nog eens. De kans dat iemand antwoordde was niet groot: haar vader was natuurlijk bij de opgraving. Ania, zijn assistente, reageerde zelden als Daan iets zei.

Vijf verdiepingen telde het grachtenpand en overal rook het naar oude spullen. Dat kwam omdat vier van de vijf verdiepingen ook daadwerkelijk vol stonden met schilderijen, kunstobjecten en ‘rariteiten’. Vroeger verkocht Daans vader nog wel eens wat; hij was oorspronkelijk kunsthandelaar. Tegenwoordig bestond zijn leven uit het zoeken naar de schat.

Eenmaal boven kwakte Daan haar rugzak in de hal en liep de keuken binnen. Ze wreef nog een keer over haar armen, het kippenvel wilde niet weg.

Vreemd, op een stapel oude grammofoonplaten lag nog een heel brood. Meestal had Ania tegen de tijd dat Daan thuis was, het brood al weggewerkt. Ze at enorm veel, Ania, en toch was ze zo mager als de schemerlamp zonder kap die bij het raam stond.

Daan speurde rond. Er miste iets, ze kon er niet opkomen. De ruimte zag eruit alsof er een kudde rovers doorheen was getrokken – maar dat was altijd zo, niemand voelde ooit de behoefte om op te ruimen.

‘Ania?’ zei ze. Niks.

8 Ze zocht een broodmes, vond het onder een doos vol antieke tegels in de wasbak, naast een schilderij dat hopelijk niet al te bijzonder was, want het was nat en er zat een klodder jam op. Ze sneed een dik stuk brood af en nam een hap. Al sinds ze klein was hield ze van brood zonder beleg. Kauwend liep ze de overvolle woonkamer in. In het midden was een trap naar de zolder die ze met haar vader deelde. Achter de trap was het kamertje van Ania. Daan klopte: potdicht en niemand die riep dat ze weg moest wezen.

Ze struikelde bijna over het kapotte schild van een reuzenschildpad waar haar vader laatst trots mee thuis was gekomen; had hij ook onder de grond gevonden.

Daarna zag ze dat het grote gordijn dat tussen keuken en woonkamer hing op de grond lag. Het was een goudkleurig gordijn waar een wolk vanaf kwam als je er per ongeluk tegenaan liep. Brokaat, volgens haar vader.

Daan vond het mooi, dat goud, met een subtiel patroon van rode krullen en lijntjes. Er zat oudheid in. Ze stapte behoedzaam over een omgevallen keukentrapje, zo’n laag geval met maar drie treden, antiek uiteraard. Ze deed nog een stap, overal brokaat, ze stond in een gouden zee. En daar, aan de zijkant van de zee... een been.

Een been! Een been in een zwarte kous met aan de voet een vrij grote blauwe pump met hoge hak. Ania. Dat kon niet anders. Met een schreeuw liet Daan haar boterham vallen. Ze trok het gordijn opzij.

Daar lag de assistente van haar vader. Haar nek in een vreemde knak, ogen opengesperd alsof ze iets wonderbaarlijks zag. Ze droeg het donkerblauwe mantelpakje dat ze altijd droeg en haar rok was iets omhoog geschoven waardoor Daan haar witte onderrok kon zien. Dood, zo zag dat er dus uit. Met open ogen die niks zagen, eigenlijk precies zoals ze

wel eens op tv had gezien. Maar dan met de ogen, met het hoofd, met het hele lijf van Ania. Daan bleef maar naar haar staren. Zomaar een dode Ania – ze had kippenvel gehad toen ze binnenkwam, maar dit had ze nooit verwacht.

Daan hurkte neer en keek even naar de smalle, witte pols van de assistente. Ze haalde diep adem en pakte de pols vast, koud. Geen hartslag, dacht ze. Ze voelde nog eens. Of toch? Was dat het tikken van haar eigen hart of het hart van Ania? Waarschijnlijk het hare, het ging nogal snel namelijk. Ze moest tellen. Iets met tellen, toch? Opeens sprong ze op. Misschien moest ze gillen. Ze probeerde een geluid te maken, maar haar keel was droog. Ze keek nog een keer naar het eenzame been en rende toen zo hard ze kon terug naar de gang, struikelde over het schild van de schildpad en gooide alle boeken uit haar rugzak op zoek naar haar mobiel. Zat-ie nou maar in haar jaszak, maar ze had al een week een gat in allebei haar zakken. Daar. De sneltoets naar haar vader.

‘Dit is de voicemail van Hans Nienhuis, berichten na de piep alstublieft.’

Natuurlijk, hij zat onder de grond. Dan stond zijn mobiel uit. Of hij had geen bereik. Of hij had wel bereik, want de telefoon ging wel over, maar hij nam niet op. Dat zijn dochter hem nodig kon hebben kwam niet in hem op. Dat gebeurde als je schatgraver was, dan vergat je je dochter wel eens.

Daan liep zenuwachtig terug naar Ania en toen snel weer weg. Daar was eindelijk de piep van de voicemail. ‘Pap!’ riep Daan. ‘Je moet komen! Ania is dood! Denk ik.’ Ze hing op.

De politie bellen, of nee, de ambulance. 112. Ze had het nog nooit ingetoetst.

‘Dit is de alarmcentrale. Politie, brandweer of ambulance? Welke stad?’

Daan wist het even niet. Haar oog viel op een vlek op de muur. Vlak bij Ania, ongeveer waar het keukentrapje lag, had

iemand een vogeltje op de muur geschilderd. Het was dof geworden zoals alles in dit huis, maar mooi geschilderd.

‘Hallo? Is daar iemand? Geef eens antwoord?’ De vrouwenstem aan de andere kant was geduldig en streng.

‘Dit is, eh, Daan uit Amsterdam. Ania is dood.’

10 ‘Wat zeg je, meisje?’

Ze hoorde natuurlijk meteen dat ze nog maar dertien was. En door dat ‘meisje’ had ze ook opeens tranen in haar ogen.

‘Ania is dood,’ zei ze nog eens, ‘of dat denk ik tenminste.’ Haar stem klonk bibberig.

‘Wat is het adres?’ vroeg de vrouw.

‘Herengracht 326,’ stamelde Daan. Het vogeltje op de muur gooide zijn nek in de lucht en floot muzieknootjes. Daan kende de stijl: het hele huis zat vol vogeltjes. Een of andere zeventiende-eeuwse schilder had het onder handen genomen. Hondecoet, of zo. Hondecoeter. Die naam deed Daan aan meerkoeten denken. ‘Nog toevoegingen?’

‘Toevoegingen?’

‘Eén-, twee- of driehoog?’ Nog meer geduld, alsof Daan gek was.

‘Het hele huis.’ Daan probeerde heel normaal te klinken. ‘Het hele pand,’ voegde ze eraan toe. Dat zou haar vader zeggen. Pand.

De vrouw beloofde dat ze snel zouden komen. De verbinding werd verbroken.

Daan keek naar haar telefoon. Niemand had gevraagd of ze een grapje maakte. Ze keek weer naar Ania. Het was ook geen grapje.

Ambulance

11

Daan stond al een tijdje beneden in de hal te wachten. Of eigenlijk wipte ze op en neer op haar afgetrapte gouden gympies. Nog steeds geen geluid van sirenes. Waar bleven ze nou? Ze moest plassen maar wilde de ambulance niet mislopen. Ze wilde ook niet meer in de woonkamer zijn. De stilte daar, zo raar. Het was bijna normaal en juist dát maakte haar onrustig. Als ze het been niet had gezien en gewoon naar haar kamer was gelopen, dan had ze van niets geweten. Kwam haar vader later thuis, waren ze gewoon gaan slapen. Misschien hadden ze Ania pas de volgende dag ontdekt.

Ze deed een paar stappen de hal in en weer een paar stappen terug. Waarom gebeurde dit? Zat ze maar achter haar laptop. Lekker opscheppen tegen Thomas over haar werkstuk. Dan kon hij 'excellent' schrijven, een stopwoordje van hem.

Waarom hoorde ze de ambulance al wel maar zag ze hem nog niet? Als ze dan op zijn minst nog Thomas kon sms'en tijdens het wachten – maar hier in de hal had ze geen bereik.

Ongeveer tegelijk met haar vaders opgravingen had ze op een online archeologenforum kennisgemaakt met Thomas. Hij gaf hetzelfde soort reacties op vragen van anderen, ze vonden dezelfde dingen leuk. Samen hadden ze heel wat over die schat van Daans vader ontdekt. Daan kreeg kriebels in haar buik als hij online kwam. Maar ze stierf nog liever dan dat ze dat toegaf. Zelfs haar vriendin Mirjam had ze niet over Thomas verteld. Wie was er nou verliefd op een jongen die ze nooit had ontmoet? Bovendien, misschien was het wel geen jongen maar een 'vieze ouwe vent', zoals Ania dacht.

Daan deed een paar stappen richting trappenhuis. Tóch

snel even naar de wc? Nee, het geluid van de ambulance was luider geworden, of niet? Wat waren ze aan het doen, eerst alle grachten afrijden of zo?! Soms fantaseerde ze dat ze Thomas toevallig op straat tegenkwam. Waarschijnlijk zou ze hem niet eens herkennen, het fotootje dat ze van hem had was niet echt duidelijk, maar, eerlijk is eerlijk, het fotootje dat hij van haar had ook niet. Bovendien zou ze toch niets te zeggen hebben. In e-mails kon Daan misschien lollig uit de hoek komen, in het echt struikelde ze heel vaak over haar woorden, vooral als ze met haar vader probeerde te praten.

Ze hupte nog maar eens van haar ene been op het andere. Stond ze hier over Thomas te fantaseren, terwijl Ania boven lag. Ze kreeg het meteen weer koud. Straks kon ze alleen nog maar voorovergebogen en bibberend de weg naar Ania wijzen. Lekker gênant.

Ania was er een keer tegen haar vader over begonnen. Of hij wel wist dat zijn dochter met een vieze ouwe vent aan de computer zat. Haar vader had verbaasd naar Daan en haar laptop gekeken. 'Ik zie niemand,' had hij gezegd. Soms kon hij heel grappig uit de hoek komen.

Haar vader! Belde hij nou maar terug. Daan had het gevoel dat dit wachten er niet bij hoorde. In films was de politie er altijd meteen en naar de wc gingen ze ook al nooit. Ze draaide zich net om toen de ambulance eindelijk aan kwam rijden. Niet eens zo heel hard en natuurlijk aan de verkeerde kant van de gracht. Daan ging op haar tenen staan en zwaaide. Ze zag hoe de ambulance versnelde, verderop de brug over vloog en vervolgens scherp keerde. Twee keer tegen het verkeer in, dat kon alleen als je een ambulance was. Zwaaiend liep Daan op het busje af.